

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Minttu Rätty (toim.)

Aistien - Avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä -hanke

Loppuraportti

Minttu Rätty (toim.)

Aistien-
Avoimia oppimisympäristöjä
kehittämässä -hanke

Loppuraportti

Copyright © tekijät ja Laurea-ammattikorkeakoulu 2015

Kannen kuva: Heli Laurikainen

ISSN 2242-5225 (verkko)

ISBN 978-951-799-403-3 (verkko)

Sisällysluettelo

<i>Johdanto</i>	7
<i>Hankkeen toteuttajat ja kohderyhmät</i>	8
<i>Tavoitteet</i>	9
<i>Toiminta</i>	11
Verkostotyö	11
Laurean pilotti	11
Hämeen Kylät ry:n pilotti	15
Jyränkölän Setlementti	19
Vantaan Lumo	20
Vantaan Valo	21
Lapin maakuntamuseo	21
Päivälehden museo	22
<i>Projektin tulokset</i>	23
Yhteiset	23
Laurea	24
Hämeen Kylät ry	25
Jyränkölä	26
Lumo	27
Lapin maakuntamuseo ja Päivälehden museo	27
<i>Julkisuus ja tiedottaminen</i>	29
<i>Toiminnan jatkuvuus</i>	30

Kuva 1 Laurean Aistien-tila muuntuu nopeasti vaikka suomalaiseksi metsäksi

JOHDANTO

Aistien – Avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä –hankkeessa 2011-2015 kehitettiin uusia tapoja hyödyntää elämyksellisyyttä ja moniaistisuutta oppimisen tukena. Tunteiden ja aistien merkitystä korostettiin tiedon omaksumisessa. Haluttiin kehittää menetelmiä, joissa erilaisissa avoimissa oppimisympäristöissä ihmiset voivat olla itse tiedon tuottajia tuoden esiin omaa paikallishistorian- tai kulttuuritietämystään. Aistien-tiloja luomalla tiedon tuottamisen ja hakemisen ajateltiin tekevän tietotekniikan eläväksi konkreettisen toiminnan kautta. Avoimien ja monitoimijaisten oppimisympäristöjen luomiseksi hankkeessa pyrittiin luomaan rakenteita, joilla uudenlainen yhteistyö mahdollistetaan.

Hankkeen tavoitteena oli siis rakentaa moniaistisuutta hyödyntävä pedagoginen malli, kehittää moniaistisen tilan mahdollistavaa teknistä toteutusta ja kehittää verkostotyöskentelyä.

Hankkeen ydintä, moniaistista tilaa, on kokeiltu ja kehitetty Laurea-ammattikorkeakoulussa jo vuodesta 2007. Ensimmäinen moniaistinen tila rakennettiin Laureaan vuonna 2009 osana ERF-rahoitteista Kohtaamisia moniaistisessa tilassa -hanketta. Aistien-hanke käynnistyi vuonna 2011 ja sen tavoitteena oli edelleen kehittää ideaa ja soveltaa sitä uusiin käyttötarkoituksiin ja uusille kohderyhmille.

Jotta idean monipuolinen kehittäminen onnistuisi, Aistien-hankkeen osatoteuttajiksi etsittiin hyvin erilaisia

toimijoita. Jokainen toimija kokosi yhteen paikallisia yhteistyökumppaneita, siten että monitoimijaisuus toteutui myös paikallisissa verkostoissa.

Aistien-hankkeessa mallinnettiin prosessia pilottien avulla. Hankkeen aikana rakennettiin Aistien-tiloja yhteensä 28 pilotissa. Osatoteuttajien tavoitteet, toimintamallit ja verkostot olivat erilaisia. Laureassa painopiste oli monikulttuurisen opetuksen, Heinolan kansalaisopistolla avoimen sivistystyön, Hämeen kylissä kyläkehittämisen, Päivälehdin museolla ja Lapin maakuntamuseolla museon toiminnan kehittämisessä. Vantaan kaupungilta oli mukana sekä Lumon kirjasto että työpajakeskus Vantaan Valo. Kirjastossa kehitettiin tilaa uudennlaiseksi tavaksi kohdata asiakkaita. Vantaan Valon sekä Metropolia Ammattikorkeakoulun rooli oli kehittää fyysistä tilaa, sen teknistä toteuttamista sekä kiinteänä että liikuteltavana tilana.

Projektin tuloksena kehitettiin Aistien-menetelmä, mallinnettiin kiinteä ja liikuteltava Aistien-tila teknisenä toteutuksena ja luotiin verkostot menetelmän soveltamiseen. Aistien-menetelmällä tarkoitetaan prosessia, jossa elämyksellinen moniaistinen tila rakennetaan yhteisöllisesti tietyn teeman tai aiheen ympärille. Sekä varsinainen rakentamisprosessi että valmis tila ovat merkityksellisiä: toimijat ovat päättäneet tilan aiheen yhdessä, ja tilan avulla se esitetään yleisölle yksinkertaistettuna ja eri aisteja hyödyntäen. Sekä valmista tilaa että prosessia voidaan hyödyntää yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja oppimisen välineenä.

TOTEUTTAJAT JA KOHDERYHMÄT

Hankeverkosto koottiin siten, että mahdollisimman monialainen ja valtakunnallisesti kattava kehittämistyö olisi mahdollista. Mukana oli oppilaitoksia, kunnallisia ja kolmannen sektorin toimijoita. Projektia koordinoi Laurea-ammattikorkeakoulu ja osatoteuttajina olivat Hämeen Kylät ry, Heinolan kansalaisopisto, Vantaan kaupunki, Päivälehdin museo, Lapin maakuntamuseo sekä Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Hanketoimijat osallistuivat kehittämistyöhön erisuuruksilla hankeresursseilla tarpeen ja tavoitteiden mukaisesti. Laureassa hanketta hallinnoi osapäiväinen projektipäällikkö sekä kokopäiväinen projektikoordinaattori. Jokaisessa toiminaan osallistuvassa organisaatiossa oli vähintään yksi henkilö, joka vastasi osa- tai kokopäiväisesti hanketoiminnasta, mutta tämän lisäksi kehittämistyöhön pyrittiin osallistamaan mahdollisimman laajasti muita toimijoita sekä omaa organisaatiosta että alueellisista yhteistyökumppaneista.

Hankkeen kohderyhmänä oli laajasti erilaisia kunnallisia, yksityisiä ja kolmannen sektorin toimijoita, jotka kehittivät menetelmää omien asiakas/kohderyhmiensä kanssa oppimisen, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämisen välineenä. Myös Laurean sosiaalialan opiskelijat muodostivat ison kohderyhmän. Hankkeen levittämisvaiheessa koulutuksia kohdennettiin eri alojen opettajille, kirjastojen ja museoiden henkilökunnalle, sosiaalialan ja kolmannen sektorin toimijoille.

Laurean pilottien kohderyhmänä olivat sosiaali- ja terveysalan opiskelijat, jotka käyttävät moniaistista tilaa projekteissa osana opintojaksoja. Toisaalta opiskelijatoiminnan kautta kohderyhmäksi nousi myös erilaiset

syyrjäytymisvaarassa olevat tahot, erityisesti maahanmuuttajat, joiden kanssa sosiaalialan opiskelijat olivat työskennelleet. Hankkeen ympärille luotiin paikallisia yhteistyöverkostoja kunnan ja kolmannen sektorin toimijoista.

Hämeen Kylät ry:n kohderyhmä olivat Kanta-Hämeen alueella toimivat kyläyhdistykset, kotiseutuyhdistykset ja muut kylillä toimivat yhdistykset. Pilotteja toteuttivat Sajaniemen Taidemäki ry, Hauho-Seura ry, Letkun maamiesseura, Sydänlammin kyläyhdistys ry, Koijärven Alueen Kylät ry, Hauhon suunta yhteistyöverkosto, Elävä Janakkala -yhteistyö sekä Tuuloksen pitäjä/Tuuloksen 4H-yhdistys ry. Lisäksi menetelmää kehitettiin osana Hämeen Kylät ry:n maakunnallista kylätoimintaa. Kanta-Hämeen alueen kunnat sekä kylillä toimivat yritykset olivat tärkeä osa paikallista toteuttajaverkostoa.

Heinolan kansalaisopiston osahankkeen kohderyhmänä olivat oppilaitosten ja vapaan sivistystyön henkilökunta. Kohderyhmään kuuluivat myös kaikki toimijat, jotka osallistuvat tilojen kehittämiseen ja käytännön toteuttamiseen.

Vantaan kaupungin Monitoimitalo Lumon kohderyhmänä oli koko sen asiakaskunta. Hankkeessa tehtiin yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa. Vantaan Valon pilotin kohderyhmänä olivat yli 25-vuotiaat vantaalaiset työttömät, jotka olivat Valossa kuntouttavassa työtoiminnassa, työelämävalmennuksessa tai työkokeilussa.

Museoiden pilottien kohderyhmänä olivat myös henkilöt, joita museon normaali toiminta ei välttämättä tavoita. Esimerkiksi Lapin maakuntamuseon kohderyhmänä olivat ikäihmisille palveluja tarjoavat organisaatiot.

TAVOITTEET

Aistien-hankkeen tavoitteena oli 1) rakentaa moniaistisuutta hyödyntävä pedagoginen malli, 2) kehittää moniaistisen tilan mahdollistavaa teknistä toteutusta ja 3) kehittää verkostotyöskentelyä. Näitä tavoitteita kehitettiin yhdessä verkostona. Kaikilla osatoteuttajilla oli vielä omat pilottikohtaiset tavoitteensa ja toisaalta hiukan erilaiset roolit yhteiskehittämisessä.

Laurean pilotin tavoitteena oli kehittää monikulttuurista osaamista edistävää elämyksellistä oppimista. Pilotit toteutettiin pääasiassa Laurean sosiaalialan koulutusohjelmassa. Moniaistista tilaa hyödynnettiin opiskelijoiden maahanmuuttajien kanssa tekemissä yhteistyöprojekteissa sekä laajennettiin yhteistyötä muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Monikulttuurisuusosaamisen lisäämisen ohella tavoitteena oli tehdä vähemmistöjä näkyväksi yhteiskunnassa. Aistien-tilaa kokeiltiin erilaisina oppimisympäristöinä. Lisäksi tavoitteena oli kehittää Laureassa jo olemassa olevasta moniaistisesta luokkahuoneesta teknisesti paremmin toimiva kokonaisuus.

Hämeen Kylät ry halusi kehittää Aistien-menetelmää uudenlaiseksi kylätoiminnan ja kyläsuunnittelun välineeksi. Kylätoiminnalla tarkoitetaan erilaista paikallisyhteisötoimintaa, yhdistys- sekä vapaaehtoistoimintaa. Lisäksi tavoitteena oli kylien yhteisöllisyyden edistäminen, uusien yhteistyöverkostojen rakentuminen, vuoropuhelun lisääntyminen eri-ikäisten, alkuperäisten kyläläisten, uusien asukkaiden, kesäasukkaiden kesken sekä kylän historian, vahvuuksien ja erityispiirteiden esille nostaminen.

Heinolan kansalaisopiston erityistavoitteena oli toteuttaa multimediapohjainen moniaistinen oppimis- ja

kokemustila. Moniaistisia tiloja testattiin ja toteutettiin eri oppiaineissa ja eri toiminnoissa. Hankkeen tavoitteena oli hyödyntää moniaistisuutta oppimisen tukena.

Lumon pilotin tavoitteena oli tarjota Korson alueen asukaille väylä sekä ohjattuun että itseohjautuvaan toimintaan. Tavoitteena oli luoda tila, jossa voisi hyödyntää kirjastotilan avoimuutta ja samalla avata kirjastoa erilaisille asiakasryhmille myös toiminnallisena kohtaamispaikkana. Pää-tavoite oli luoda Lumoon muunneltava kiinteä moniaistinen tila, jonka esikuvana toimi Laurean tila. Myös paikallisten yhteistyöverkostojen hyödyntäminen ja paikallisidentiteettin vahvistaminen olivat hankkeen tavoitteena.

Vantaan Valon pilotin tavoitteena oli tarkastella työelämän muutoksia Aistien-tilan kautta. Toisaalta Vantaan Valossa tarkoituksena oli myös kehittää Aistien-tilan liikuteltavaa tilaa tuotteena.

Päivälehdessä museon tavoitteena oli kehittää museon toimintaa entistä interaktiivisempaan suuntaan sekä löytää uusia toimintamalleja, joita voi soveltaa myös varsinaisen museotilan ulkopuolella. Tavoitteena oli sekä syventää olemassa olevia asiakassuhteita että tarjota elämyksiä sellaisille asiakasryhmille, joille fyysiseen museotilaan saapuminen oli vaikeaa tai mahdotonta.

Myös Lapin maakuntamuseon projektilla haluttiin ”jalkautua” museon seinien ulkopuolelle ja tätä kautta kehittää yleisöä osallistavaa ja vastavuoroista keskustelutoimintaa. Toinen tarve on ollut kehittää museon muistelutyön metodeja.

Kuva 2 Projektiryhmäläiset kokoontuivat säännöllisesti kehittämään menetelmää

Kuva 3 Somalialainen tila on toteutettu liikultavaan Aistien-tilaan

TOIMINTA

Verkostotyö

Projektin kehittämistyön ydin, osatoteuttajien edustajista koottu projektiryhmä, toimi koko hankkeen ajan. Käytännössä kaikki aktiivisesti hankkeessa toimivat kutsuttiin projektiryhmän tapaamisiin. Projektiryhmä kokoontui kolme-neljä kertaa vuodessa kehittämisspäivään sekä kuukausittain pidettävään virtuaalipalaveriin. Yhteensä projektiryhmä kokoontui 14 kokonaiseen kehittämisspäivään.

Myös ohjausryhmä toimi koko hankkeen ajan ja siinä oli edustus kaikilta muilta osatoteuttajilta paitsi Lapin maakuntamuseolta. Ohjausryhmä kokoontui yhteensä 12 kertaa.

Yhdessä kehitetty moniaistisuutta hyödyntävä menetelmä nimettiin Aistien-menetelmäksi, jonka keskeisenä elementtinä on muunneltava Aistien-tila. Aistien-menetelmän kehittäminen yhdisti eri osatoteuttajat yhteiseen kehittämistyöhön. Laurean rooli hankkeen hallinnoijana oli vastata näistä toiminnoista ja johtaa yhteistä kehittämistyötä.

Kehittämistyön pohjalta julkaistiin menetelmän www-sivut, kirjoitettiin menetelmäopas ja artikkelikokoelma sekä tuotettiin erilaisia kuvauksia menetelmän käytöstä. Hankkeen aikana verkoston kehittämistyön arjesta kerrottiin yhteisessä blogissa. Verkoston yhteiseksi keskustelufoorumiksi perustettiin Facebook-sivu hankkeen loppuvaiheessa.

Hankkeen aikana järjestettiin sekä alueellisia että valtakunnallisia koulutustilaisuuksia Aistien-menetelmästä. Koulutustilaisuudet kohdennettiin hiukan erilaisille kohderyhmille: alueellisissa seminaareissa pyrittiin saamaan

mahdollisimman monipuolisesti alueellisia toimijoita mukaan. Valtakunnalliset seminaarit ja verkkokoulutukset kohdennettiin muun muassa opetusalan henkilöstölle, kolmannelle sektorille ja toisaalta museo- ja kirjastotoimijoille. Erilaisten Aistien-tilojen lisäksi menetelmää perusteltiin mm. avoimen oppimisympäristön, moniaistisuuden, identiteettineuvottelun ja verkostotyön teemojen kautta.

Hanketta esiteltiin myös kolmessa kansainvälisessä seminaarissa. Lisäksi hanke oli esillä vuosittain Laurean kansainvälisyysviikolla. Laurea järjesti yhden kaksipäiväisen seminaarin teemasta pohjoismaisille yhteistyökumppaneilleen. Kansainvälisen kiinnostuksen myötä hankkeesta ja Aistien-menetelmästä julkaistiin englanninkieliset www-sivut, pilottikuvauksia sekä artikkeleja.

Laurea

Laureassa hanketta hallinnoivat projektipäällikkö ja projektikoordinaattori. Lisäksi opetushenkilöstöstä hankkeen kehittämistiimissä mukana olivat opettajien edustajina kaksi lehtoria ja yksi yliopettaja, joka vastasi hankkeen arvioinnista. Myös muut opettajat hyödynsivät Aistien-menetelmää ja integroivat tilan käyttöä opetukseen. Vakituisen henkilökunnan lisäksi projektissa toimi määräaikaaisina projektityöntekijöinä neljä henkilöä.

Tärkeässä roolissa olivat Laureassa opiskelijat, jotka osallistuivat hanketoimintaan osana opintojaan. Opiskelijat saivat tätä kautta uusia taitoja ja osaamista ja he olivat mukana avoimessa oppimisympäristössä kehittämässä menetelmää

Kuva 4 Ideoiden lisäksi hankeverkostossa kiersivät konkreettiset elämykset. Tässä Hämeen Kylien pilotissa rakennettuja lauteita pystytetään Laurean aulaan.

eteenpäin. Opiskelijat toimivat myös yhteistyössä alueen kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tätä kautta Laurean pilottien toiminnassa oli mukana laaja joukko yhteistyöverkoston toimijoita ja asiakkaita.

Laurean pilottitoiminnan tavoitteena oli Aistien-menetelmän kehittäminen korkeakouluopetuksen, erityisesti monikulttuurisuusopetuksen, välineenä. Aistien-menetelmän hyödyntäminen Laurean opetuksessa jakautuu ensinnäkin Aistien-tilan hyödyntämiseen elämyksellisenä oppimisympäristönä kuten ranskan kielen tunneilla tai Wellness at Work -opinnoissa, joissa opiskelijat rakensivat opintojakson puitteissa toisilleen erilaisia tiloja. Toisena kokonaisuutena olivat opiskelijoiden tekemät tilat Laurean Aistien-tilaan yhteistyössä ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Näistä esimerkkinä on yhteistyö Vantaan aikuisopiston kotouttamiskoulutuksen kanssa. Tilassa vieraili myös esimerkiksi koululaisia Muumi- sekä historia-aiheisissa tiloissa. Kolmantena toimintamuotona oli se, että opiskelijat joko

ryhmä- tai yksilötyönä hyödynsivät liikuteltavaa Aistien-tilaa ja rakensivat tiloja erilaisiin tapahtumiin tai yhteistyökumppanien tiloihin. Tiloilla haluttiin tehdä monikulttuurisuutta sekä muita vähemmistöjä näkyväksi, sekä edistää hyvinvointia ja kohtaamista. Kaksi viimeistä toimintatapaa ovat olleet avoimia oppimisympäristöjä, joissa yhteistyökumppanit ja tiloissa kävijät ovat olleet aktiivisessa roolissa.

Yhteensä tiloja on rakennettu noin 130. Alla on yhteenveto hankkeessa tehdyistä opiskelijaprojekteista. Hankkeeseen nivoutui noin 500 opiskelijan opintoja viideltätoista eri opintojaksolta. Harjoitteluja – lähinnä kolmannen vuoden sosionomiopintojen harjoitteluja - suoritti yhteensä seitsemän sosiaalialan opiskelijaa ja kaksi terveysalan opiskelijaa. Lisäksi hankkeeseen tehtiin projektiointoja, joiden laajuus oli 5-10 op, yhteensä 20 opiskelijaa. Opinnäytetöitä tehtiin yhteensä kahdeksan.

Taulukko 1 Laureassa Aistien-hankkeeseen tehdyt opinnot

	Opintojakso	Opiskelijoiden määrä	Tilojen määrä	Tila	Yhteistyökumppanit
2011	Moninainen ja monikulttuurinen asiakkuus	58	10	Laureassa maahanmuuttajien kulttuurit näkyväksi, voimaannuttaminen	maahanmuuttajat opiskelijoiden omista verkostoista
2012-2014	Hyvinkään Laurea: Sosiaalipedagogiikka ja Monikulttuurinen työ	40 42 10	10 10 2	Liikuteltavia tiloja tapahtumiin ym. vähemmistökulttuurit näkyväksi	mm. järjestöjä ja kunnan toimijoita Hyvinkäältä, Keravalta ja Järvenpäästä
2012-2014	Vuorovaikutus asiakastyössä	26 22	10 6	Laureassa maahanmuuttajien kulttuurit näkyväksi, Korson srk historia –tila, ”Työelämän muutokset” Valossa	Vantaan aikuisopisto, Korson srk, Vantaan Valo
2012-2013	Moninainen ja monikulttuurinen asiakkuus	25 37	7 11	Laureassa sosionomi- ja kotouttamiskoulutus-opiskelijoiden yhteistyönä tehdyt tilat: kulttuurit näkyväksi	Vantaan aikuisopiston kotouttamiskoulutus
2012-2013	Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja sosiaalietiikka	20 20	5 5	Erilaisia vähemmistöteemoja näkyväksi sekä Laurean tiloissa (romanit, näkövammaisuus) että ulkopuolella (asunnottomuus, onnellisuus, vuorovaikutuksen lisääminen)	mm. romanijärjestöt, vammaisjärjestöt, terveyskeskus, vanhusten palvelutalo, koulu jne.
2013	Metodisuus asiakastyössä	20	4	Monikulttuurisuus näkyväksi, kirjastojen historia	terveyskeskukset, avoin päiväkot, Lumon kirjasto
2013	Hyvinvoinnin tuottaminen	5	1	Monikulttuurisuuteen ja hyvinvointiin liittyviä tiloja	asukkaiden olohuone ja nuorisotila
2013-2014	3.vuoden projektiopinnot	15	8	Monikulttuurisuuteen, voimaantumiseen ja oppimiseen liittyviä tiloja sekä Laurean tiloissa että Laurean ulkopuolella	kirjastot, peruskoulut, rasminvastainen tapahtuma, palvelutalot hankkeen koulutusseminaarit
2014	Welness at work	14	1	Hyvinvoinnin tukemiseen liittyvä tila	
2011-2014	Harjoittelut	9	n. 10	Hankehallintoon tutustuminen, erilaisten tapahtumien järjestäminen	
2011-2014	Opinnäytetyöt	12	8	Erilaisten asiakasryhmien voimaannuttaminen, monikulttuurisuuden näkyväksi tekeminen	erilaiset kunnalliset ja kolmannen sektorin toimijat
2012-2014	Ranskan alkeet	vuosittain n. 20	3	Ranskalainen kahvila ym. ranskan kieleen soveltuvia tiloja	
2011-2014	Social and health care in cultural perspectives	10-20 vuosittain	2-5 vuosittain, yhteensä	Vaihto-opiskelijoiden kotimaat näkyväksi, liikuteltavat tilat Laurean käytävällä/ Aistien-tilassa	Tikkurilan Laurean kansainvälinen viikko

Laurean opiskelijat ovat toimineet siis laajassa alueellisessa verkostossa Vantaalla, Helsingissä ja Uudellamaalla. Opiskelijat ovat tehneet yhteistyötä hankeverkostossa Vantaan Valon ja Lumon kirjaston kanssa. Lisäksi yhteistyökumppaneita ovat olleet erilaiset järjestöt. Kunnallisista toimijoista yhteistyötä on tehty kirjastojen, terveyskeskusten, avoimien ja tavallisten päiväkotien, palvelutalojen ja koulujen kanssa. Tiloja on rakennettu Laurean ulkopuolelle yli 50. Näiden erilaisten tilojen kautta on toteutettu ajatusta avoimesta oppimisympäristöstä, jossa erilaiset toimijat voivat yhdessä toimimalla oppia toinen toisiltaan.

Opinnäytetöissä opiskelijat tutkailivat menetelmän toimivuutta eri asiakasryhmien kanssa. Seuraavat opinnäytetyöt tehtiin hankkeessa. Linkit niihin löytyvät hankkeen [www-sivuilta](#) ja Theseus-tietokannasta.

Sanna Heinonen (2011) teki opinnäytetyön projektin hallinnosta ”Aistien-hankkeen hallinnointi – prosessit ja opiskelijatoiminta”.

Paula Pennola ja Pauliina Rytölä (2012) työskentelivät burmalaisien maahanmuuttajaäitien kanssa pääkaupunkiseudulla ja tekivät toimestaan opinnäytetyön ”Burmalaisuutta aistien – Burmalaisen äitiryhmän oman kulttuurin tukemista ja välittämistä lapsille”.

Katri Paavola ja Katri Pennonen tekivät opinnäytetyön nimellä (2012) ”Kohtaamassa uutta! Moniaistinen tila sosio-kulttuurisen innostamisen mahdollistajana”. Pilotin yhteistyökumppaneina olivat Vantaan ev.lut. seurakunnat, islamilaiset yhteisöt ja Tiedekeskus Heureka.

Saham Kahim ja Deqo Rage (2013) toteuttivat Laurean Porvoon yksikköön opinnäytetyön ”Naiseus somalialaisessa kulttuurissa. Moniaistinen tila muistelu ympäristönä”.

Jaakko Antikainen (2013) ”Sosiokulttuurinen innostamisen toteutuminen Laurea-ammattikorkeakoulun moniaistisen tilan projekteissa”.

Ellie Rankka (2013) teki tilan guatemalalaisen yhteistyökumppaninsa kanssa Maya-majan Porvoon kirjastoon ”Tuntuisi

kuin olisi saanut lahjan - Aistien-menetelmä maahanmuuttajan voimavarana kotoutumisessa”.

Sonja Järvinen (2013) rakensi kahden laitoksessa asuvan nuoren kanssa voimaannuttavan tilan. Raportin nimi on ”Moniaistinen tila nuoren päihdepysäytyksen tukena”.

Marjaana Honkanen (2014) kokeili tilaa opiskelijahyvinvoinnin välineenä. ”Hetki metsässä - Aistien-menetelmä opiskelijahyvinvoinnin tukena”.

Roosa Luhta (2014) rakensi Aistien-tiloja yhdessä nuorten kanssa Lumon kirjastoon. ”Minun Korsoni!: Aistien-menetelmä korsolaisten nuorten identiteettiä tukemassa.”

Laureassa on kehitetty aktiivisesti Aistien-tilan fyysistä toteutusta sekä luokkahuoneena että liikuteltavana tilana.

Kiinteän Aistien-tila toimi vuodesta 2011 kevääseen 2014 samalla hankkeen toimistona. Tilaan kehitettiin jatkuvasti käyttäjäkokemusten perusteella käytännöllisemmäksi, helpommin muovattavammaksi ja toisaalta elämyksellisemmäksi. Hankkeen aikana hankittiin mm. helpommin käytettävät verhotangot ja paremmat varastotilat sekä tilan jakava kangas uusittiin paneelikangasratkaisuksi. Syksyllä 2014 toimiston tilalle tehtiin kokous/opetustila. Samalla tilan sisustukseksi hankittiin vielä lisää tynyjä ja istuinpalleja, jotta tilan käyttö ja muuntuminen eri tarkoituksiin olisi mahdollisimman vaivatonta.

Verhoja ja pienesineistöä sekä huonekaluja hankittaessa on huomioitu muun muassa niiden monikäyttöisyys värimaailman ja muotoilun suhteen. Niiden avulla tilan on muuntauduttava kulloisenkin yhteistyökumppanin toiveita tai esimerkiksi muistoja tukeväksi ympäristöksi. Toisaalta muun muassa materiaalien kestävyys ja paloturvallisuus on huomioitava.

Liikuteltavan tilana päädyttiin käyttämään Modular-messuseinää rakennetta. Kehikon lisäksi liikuteltavaan tilaan on olemassa valkoiset kangasseinät sekä erivärisiä vaihdettavia verhoja. Liikuteltavaan tilaan on myös hankittu pimentävä kattokangas, takaapäin heijastettava projisointikangas sekä lattialle messumatto.

Kuva 5 Laurean piloteissa pyrittiin edistämään kulttuurien kohtaamista.

Hämeen Kylät ry

Hämeen Kylät ry:n kehittämistyössä painottui Aistien-tilan rakentamisprosessin kehittäminen sekä menetelmän käyttö tulevaisuuden suunnitteluun.

Menetelmää kehitettiin yhdistyksen omassa toiminnassa että yhdessä pilottikylien kanssa. Kylätoiminta pitää sisälleen erilaiset paikallisyhteisöt ja yhdistys- sekä vapaaehtois-toiminnan. Menetelmällä osallistettiin asukkaita, yhdistysväkeä ja aktivoitiin paikallisia verkostoja. Yhteistyötä tehtiin myös koulujen ja kirjastojen kanssa.

Hankkeen toteuttamisesta vastasi kyläkehittäjä, joka oli hankkeessa osa-aikaisena työntekijänä. Hän vastasi hankkeen toteuttamisesta kokonaisuudessa sekä pilottien ohjaamisesta. Lisäksi kyläpilotteihin palkattiin neljä osa-aikaista tuntiohjaajaa. Heidän tehtävä oli ohjata Aistien-tilojen suunnittelua, rakentamista ja aukipitämistä paikallisten toimijoiden kanssa.

Hankkeen aikana toteutettiin yhteensä viisi kyläpilottia. Aistien-tiloja rakennettiin yhteensä 26 kappaletta. Yhteensä vapaaehtoisia talkoolaisia osallistui hankkeen toteuttamiseen n. 120 eri henkilö ja Aistien-tilojen toteuttamiseen talkootyötä tehtiin n. 1 350 h.

Aistien-menetelmästä kehitettiin kyläsuunnittelun uusi elämyksellisyttä ja moniaistisuutta hyödyntävä menetelmä, joka nimettiin tulevaisuustilaksi. Vapaaehtoistoimijoiden hyvinvoinnin lisäämiseksi Kyläkipinäryhmästä muodostui selkeä ryhmämuotoinen toimintamalli. Yhteisöllisyyden ja yhteistyön vahvistamiseksi muodostui Aistien-tilasta prosessimalli, jota voidaan toteuttaa eri yhteisöjen kanssa työskennellessä. Osahankkeessa kehitettiin Aistien-tilasta liikuteltavaa rakennetta.

Hämeen Kylät ry tiedotti kyläpilottien hausta avoimesti kylien yhdistyksille kyläkirjeellä sekä sähköisillä tiedotuskanavilla. Kylät ja yhdistykset hakivat itse mukaan hankkeeseen pilotiksi ja Hämeen Kylien hallitus valitsi pilotit hakemusten perusteella. Hankkeen paikalliset verkostot ja

yhteistyökumppanit (kylät, kunta ja yhdistykset) valikoituivat tilojen teeman ja toiminnan tarpeen mukaan.

Kyläpilotteja toteuttivat Sajaniemen Taidemäki ry, Hauho-Seura ry, Letkun maamiesseura ry, Sydänlammin kyläyhdistys, Kojjärven Alueen Kylät ry (Kojon kyläyhdistys ry, Matkun kyläyhdistys ry, Peräjoen kylätoimikunta ry, Vuollun kyläyhdistys ry ja Kojon Nuorisoseura ry).

Menetelmää kehitettiin osana Hämeen Kylät ry:n maakunnallista kylätoimintaa:

Tulevaisuustuvan rakentamiseen osallistui Hauholla Hämeenlinnan kaupunki, Hauhon seurakunta, paikalliset yhdistykset (mm. Hauho-Seura ry, Lautsian kyläyhdistys ry, Hauhontaustan kyläyhdistys ry, Eteläisten koulun vanhempainyhdistys ry). Janakkalassa puolestaan yhteistyössä oli mukana Janakkalan kunta ja yhdistysväkeä (mm. Mallinkaisen kyläyhdistys ry, Janakkala-Seura ry ja Janakkalan Sydän- yhdistys ry ja JaTS Janakkalan Teatteriseurue, Tervakosken kyläyhdistys). Pilotit toteutettiin yhteistyössä Hämeen Kylät ry:n toteuttaman Yhdessä tulevaan – asukkaat, kylät, yhdistykset ja kunnat Hämeessä -hankkeen kanssa.

Tuuloksen tulevaisuustilan osalta Tuuloksen 4H-yhdistys ry, Tuulos-Seura ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Tuuloksen yhdistys ry, Eläkeliiton Tuuloksen yhdistys ry, LC Hämeenlinna / Liinut, Tuuloksen VPK ry ja Tuuloksen Tuli- kourat sekä Hämeenlinnan kaupunki / Tuuloksen koulu.

Kyläkipinäryhmiin (kaksi ryhmää) osallistui vapaaehtoisia kylätoimijoita Jokioisten Murron kyläyhdistyksestä sekä Hämeenlinnan kyläaktivaattorit-ryhmän jäsenet.

Menetelmän levittämiseen ja juurruttamiseen liittyviä tiloja rakensi Ypäjän kunta/kirjasto, Ypäjänkylän kyläyhdistys ry, Hämeenlinnan seudun kotiseutuyhdistykset (Hauho-Seura ry, Kalvola-Seura ry, Wanaja-Seura ry, Janakkala-Seura ry, Tyrvöntö-Seura ry, Renko-Seura ry, Hämeenlinna-Seura ry, Lammi-Seura ry, Tuulos-Seura ry, Hämeenlinnan Heimo- liitto ry) sekä Linnaseutu ry. Tahot ottivat itse yhteyttä tilan rakentamisen osalta.

Kyläpilottien kautta menetelmää kokeiltiin monipuolisesti kylätoiminnassa esim. kylän historian ja perinteen jakamiseen sekä yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Aistien- menetelmän soveltaminen kyläsuunnitteluun tapahtui osana Hämeen Kylien omaa toimintaa. Lisäksi menetelmää kokeil- tiin ja hyödynnettiin muussa yhdistyksen toiminnassa esim.

hankkeen käynnistämässä, hankkeen tulosten esille nos- tamisessa ja keskustelun herättämisessä. Hankkeen aikana saatiinkin monipuolisesti kokemusta menetelmän käytöstä kylä- ja yhdistystoiminnan kentällä. Menetelmäoppaaseen, nettisivuille ja tuotepaketteihin syntyi paljon materiaalia, jota voidaan hyödyntää yhteisöjen kanssa tehtävässä työssä. Kyläkipinäryhmillä menetelmää testattiin vapaaehtois- toimijoiden hyvinvoinnin edistämisen ja tukemisen välinee- nä. Toinen ryhmistä oli avoin kaikille, vaikka siihen osallis- tujiksi kuitenkin lähtivät vain yhden kylän vapaaehtoiset. Toinen ryhmä toteutettiin Hämeenlinnan eri kylien toimi- joista muodostuneessa kyläaktivaattorit-ryhmän kanssa.

Kuva 6 Hämeen kylien piloteissa moniaistisia tiloja rakennettiin hyvin erilaisiin ympäristöihin

Hankkeen aikana toteutettiin seuraavat Aistien-tilat yhteistyössä eri tahojen kesken:

Kyläpilotit (5 kpl, 11 eri Aistien-tilaa)

Sajaniemen Taidemäki ry, Loppu

- **saunatila** Sakari Pälsin tapaan, 27.5.-30.7.2012
- **rentoutusmetsätila** osana Taidemäen avointen ovien -päivää, 27.8.2012
Hauho-Seura ry, Hämeenlinnan Hauho
- **entisajan hauholainen arki** Hauho-päivän kunniaksi, 13.-19.9.2012
- **joulupukin konttoori** Hawujoulu-tapahtumassa, 8.12.2012
Letkun Maamiesseura ry, Tammela
- **Letkun maamiesseuran ja Pirtin historiatila**, 4.-7.7.2012
- **pirturallitarinatila** osana Härkätien suunnistus tapahtumaa, 25.-26.8.2012
- **kyläkaavatilaisuus** osana osayleiskaavatilaisuuden tekoprosessia, 29.8.2012
- **60-luvun karonkka** materiaalia kesäteatterinäytöksen, 23.11.2012
- **joulunurkkaus** joulutapahtumassa, 17.11.2012
Sydänlammien kyläyhdistys ry, Hämeenlinnan Lammi
- **tanssit Untulassa -tila**, joka oli avoinna 19. - 25.8.2013
Kojjärven Alueen Kylät ry, Forssa
- **kylien historiaa, nykypäivän elämää ja tulevaisuuden ideoita -tila** oli avoinna Kojjärvitalossa 4.-6.11., Peräjoen kylätalossa 8.-9.11. ja Matkun kylätalossa 11.-13.11.

Hämeen Kylät ry:n toteuttamat tilat (10 kpl)

- **asuinviihtyvyydtila** Kykyä-hankkeen aloitustilaisuudessa 14.4.2012
- **kylätalojen toimintaa esittelevä tila** Hämeenlinnassa järjestötapaamisessa 27.9.2012
- **kyläkehittämisestä kertova tila** Kylä välittää -hankkeen loppuseminaarissa 22.11.2012
- **tulevaisuustupa** Hauholla, 6.-8.6.2013 ja 3.8.2013
- **tulevaisuustupa** Janakkalassa, Turengissa 19.-21.9.2013 ja Tervakoskella 24.-26.10.2013.
- **Tuuloksen tulevaisuustila**, 3.-12.11.2014
- **mikä innostaa mukaan toimintaan**, kyläkipinäryhmän tila Hämeen kyläpäivässä, 24.5.2014, Jokioinen
- **maaseutuasumisen tila** Mansikki lasten maatalousnäyttelyssä, 13.9.2014, Jokioinen
- **minne menet maaseutu**, kyläkipinäryhmän tila kaupungin palvelupisteessä 1.12.2014, Hämeenlinna
- **Janakkalan nuorisotilan nuorten tila**, toteutus jäi kesken

Menetelmän levittäminen ja yhteistyössä tehdyt tilat (5 kpl)

Hämeenlinnan seudun kotiseutuyhdistykset

- **Telefooneista Twitteriin kotiseutuyhdistysten tila**, Kotiseutu tänään -seminaari, 25.10.2014, Hämeenlinna Ypäjän kunta
- **Uutta ja vanhaa Ypäjää -tila**, 22.8.-17.9.2014 Ypäjä Letkun maamiesseura ry
- **Nuorten Letku -tila**, 28.6.2014, Tammela. Letkun Elämysmessut -tapahtuma
Hämeenlinnan setlementti ry, Yhdessä lähemmäksi -hanke
- **Ihan tavallinen koti**, omaisyhdistyksen tila, 28.-30.11.2013, Hämeenlinnan kirjasto
Hämeen kylät ry
- **Kylätoiminta-tila**, Hämeen ammattikorkeakoulun järjestöpäivä, menetelmän esittely opiskelijoille ja muille järjestöille, 26.3.2013, Hämeenlinna

Aistien-tilat rakennettiin kylätaloille tai vastaaviin tiloihin yhteistiloihin sekä kirjastoille erilaisten tilaratkaisujen kautta (telta ja muut liikuteltavat rakenteet). Rakentamisessa hyödynnettiin paljon tekijöiden osaamista sekä aistimateriaaleja, jota saatiin lainaan tekijöiltä itseltään.

Yhteistyö Laurean ja muiden hankkeen osatoteuttajien kanssa toimi todella hyvin ja verkostolta on saanut tukea ja asiantuntijuutta Hämeen Kylien pilotin toteuttamiseen ja kehittämistyöhön. Yhteiset tapaamiset, palaverit ja koulutukset sekä seminaarit ovat olleet erittäin tärkeitä, kuten myös muu opastus ja yhteydenpito koko hankkeen ajan.

Kuva 7 Tilat tarjosivat elämyksiä kaikille aisteille.

Jyränkölän Setlementti

Heinolan kansalaisopistossa pilottitoimintaa johti projekti-koordinaattori ja kehittämistyöhön osallistui useita kansalaisopiston työntekijöitä. Osahankkeen yhteistyötahoina olivat Jyränkölän Setlementin eri yksiköt (kansalaisopiston eri oppiaineet, Mediapaja, vapaaehtoistyö ja palvelutalot), Heinolan kaupungin kirjasto, Heinolan kaupungin museo, Heinola-Seura ja Jyränkölän Nuoret ry, koulutuskeskus Salpaus sekä Hyvinvointi- ja osaamiskeskus Valolinna.

Hankkeessa toteutettiin useita moniaistisia Aistien-tiloja, joiden kautta toteuttajat ja osallistujat pääsivät tutustumaan moniaistisuuteen, moniaistisiin oppimistiloihin ja Aistien-menetelmään. Eri kohderyhmät innostuivat kokemuksen kautta hyödyntämään moniaistisuutta erilaisissa oppimisympäristöissä.

Piloteissa hyödynnettiin perinteisiä sisustusmateriaaleja ja modernia tekniikkaa moniaististen ympäristöjen kehittämisessä. Käytettyjä sisustusmateriaaleja olivat mm. kankaat, huonekalut, valaisimet ja muu pienesineistö. Pilottitiloissa käytettiin teknologiana mm. kannettavia tietokoneita, dataprojektoreja, iPadeja, kuulokkeita ja kaiuttimia. Uudenlaisiin teknisiin ratkaisuihin panostettiin erityisesti vuoden 2013 aikana. Esimerkiksi toteutetussa Runotila-pilotissa hyödynnettiin telttarakenteen sisältä ulkopuolelle toteutettua heijastusta, sekä neljän dataprojektorin ja tietokoneen yhdistelmää.

Hankkeen aikana testattiin myös tilojen liikuteltavuutta sekä virtuaalisuuden sisällyttämistä oppimistilaan. Liikuteltavuutta testattiin muun muassa takkatilan ja työhyvinvointitilan siirrettävyyden avulla.

Menetelmän levittämistä varten suunniteltiin ja toteutettiin alkuvuodesta 2013 moniaistinen takkatila, joka on mahdollista siirtää helposti erilaisiin ympäristöihin. Tilan elementit voidaan helposti koota esiteltäessä Aistien-menetelmää ja luotaessa kokemuksia Aistien-tilasta.

Heinolan kansalaisopistossa kokeiltiin osana kansalaisopiston opetusta ja toisaalta laajassa alueellisessa verkostossa yhteensä kaksitoista erilaista pilottia:

- Videotila kieltenopetuksen yhteydessä -pilotti toteutettiin helmikuussa 2012 yhteistyössä kieltenopetuksen Heinolaa tutuksi maahanmuuttajille -ryhmän kanssa. Moniaistisessa tilassa tuotiin esille asioita, jotka ovat maahanmuuttajille tärkeitä Heinolassa ja Suomessa.

- Vuonna 2012 Moniaistinen tunnelmatkatka Tansaniaa -pilotissa toteutettiin ja testattiin luentotilaisuuden monipuolistamista moniaistisilla elementeillä. Vapaaehtoistyössä mukana olevat henkilöt kertoivat tilaisuudessa Tansanian kulttuurista ja heidän matkastaan Tansaniaan.
- Kansalaisopistossa Aistien-tilaa testattiin osana kielten opetusta. Kielikahvila sisälsi kahvila/ravintola miljöön, jossa opintoryhmät harjoittelivat luonnollisissa tilanteissa vieraan kielen käyttämistä.
- Vuonna 2012 Aistien-menetelmää testattiin myös kansalaisopiston Mediapajalla kolmen tilan kautta. Teemoina olivat luontotila, joulutila ”Tontun mökki” ja Takkahuone-tila. Tilojen tavoitteena oli voimaannuttaa niissä kävijöitä.
- Aistien-tilan hyödyntämistä historian opetuksessa kokeiltiin Heinolaa ennen ja nyt -Silta kylpylään tilassa. Se toteutettiin yhteistyössä Heinolan kaupunginkirjaston ja museon, sekä Heinola-Seuran kanssa.
- Liikuteltava Aistien-rentoutustila toteutettiin Jyränkölän Setlementin kolmen asukastuvan tiloissa syksyllä 2012.
- Aistien-menetelmää ja moniaistisuuden lisäämistä erilaisiin oppimistiloihin kokeiltiin kansalaisopiston musiikin, liikunnan, käsitöiden ja kielten pilottitiloissa.
- Yhteistyössä Heinolan kaupunginkirjaston ja -museon kanssa toteutettiin kirjaston historiaan ja nykypäivään liittyvä moniaistinen tila. Tila myös innoitti vierailijoita muistelemaan kirjastokokemuksia ja kirjaamaan niitä muiden nähtäväksi.
- Keväällä 2013 moniaistista takkatila kokeiltiin osana käsityön, kielten ja multimediakurssin opetusta. Takkatila oli avoimena myös Valolinnan hyvinvointipäivässä. Takkatila toimi hyvin muun muassa keskustelun tilana.
- Syksyllä 2013 Valolinnan Tähtipäivään tehtiin työhyvinvointitila. Tila jakautui viiteen eri osa-alueeseen, joissa vierailija pääsi pohtimaan omaa työhyvinvointiaan ja omaa rooliaan sen edistäjänä. Tila on rakennettu Tähtipäivän jälkeen myös Jyränkölän Syrjälsaliin ja tammikuussa 2014 Heinolan kaupunginkirjaston tiloihin.
- Keväällä 2013 testattiin runojen, ympäristöön liittyvien kuvien ja moniaististen elementtien yhdistämistä Runotila-pilottitilan kautta. Tilan toteutettiin yhteistyössä kansalaisopiston kirjoittajaryhmän ja Mediapajan kanssa.
- Tammikuussa 2014 Arktika-luontotilassa esiteltiin lintujen kevätmuuttoon liittyvän Arktika-luontoretken tunnelmaa.

Kuva 8 Moniaistisia elämyksiä pyrittiin lisäämään erilaiseen opetukseen Heinolan kansalaisopistossa

Vantaan Lumo

Lumon pilotissa haluttiin tarjota Korson alueen asukkailla väylä sekä ohjattuun että itseohjautuvaan toimintaan Aistien-tiloissa. Lumoon tehtiin myös muunneltava kiinteä Aistien-tila, jonka esikuvana oli Laurean tila.

Yhteistyötä tehtiin erilaisten paikallisten toimijoiden kanssa. Lumon kirjaston toimi tapahtumien alustajana ja mahdollistajana, ei niinkään niiden ensisijaisena toteuttajana. Siksi verkostoituminen ja yhteistyökumppanit olivat erittäin tärkeitä hankkeen onnistumiselle.

Korso-Seuran kanssa toteutettiin kaksi erilaista muistelutilaa, jotka molemmat liittyivät paikallishistoriaan. Korson vanhaan Elanto-kauppan liittyvä tila toteutettiin keväällä 2012. Tila tehtiin yhteistyössä Laurean opiskelijoiden kanssa. Toinen muistelutila oli teemaltaan Korso uutisten virrassa ja se toteutettiin yhteistyössä Päivälehdessä museon ja Museoteatterin kanssa keväällä 2013.

Hankkeen aikana Lumossa toteutettiin useita erilaisia moniaistisia tiloja yhdessä Laurean opiskelijoiden kanssa. He tekivät mm. monikulttuurisia tiloja, rentoutustiloja ja työhyvinvointitilan Lumon Aistien-tilaan. Vantaan valo tuotti hankkeessa materiaalit kahteen fantasiatilaan, jotka olivat suunnattu lapsiryhmille ja kirjaston kaikille asiakkaille.

Nämä tilat ovat nykyään kiinteä osa Lumon vuosittaista toimintaa, ajoittuen talviseen tilaan joulun tienoilla ja kevätmaailmaan kevättalvella.

Kiinteästi varusteltu, muunneltava moniaistinen tila valmistui Lumoon syksyllä 2013. Hankkeen alkuvaiheessa toteutuneet moniaistiset tilat olivat pääasiallisesti telttaratkaisuja. Niistä saatujen kokemusten perusteella ja Laurean tilan varustelu esimerkkinä, hankkeen loppuvaiheessa Lumoon rakentui toimivat kiinteät ratkaisut. Tekniikka ja oikeanlaiset verhot mahdollistivat erilaisten tilojen pystyttämisen ja purkamisen nopeasti ja tehokkaasti. Tilaa on käytetty aktiivisesti kirjaston tapahtumissa, pop-up-henkisestä ravintolapäivän ranskalaisesta kahvilasta jokaviikkosiin kirjapiirien tapaamisiin ja koko yön kestävään nuorten aikuisten liveroolipeliin.

Hankkeen viimeisen vuoden aikana Lumossa keskityttiin hankkeen tulosten levittämiseen ja moniaistisen tilan käytön juurruttamiseen Lumon toimintaan. Lumon merkitys korostui hankkeessa esimerkkinä avoimesta julkisesta tilasta, johon hankkeen yhteistyökumppanit voivat tulla ja kohdata ihmisiä ja yksilöitä, joita ei muuten olisi helppo tavoittaa. Menetelmän kannalta kirjastot ovat olennainen yhteistyötaho ja yhteen tuoja.

Kuva 9 Satumaisen talviteltan toteutti Vantaan Valo. Se on ollut suosittu tarinointipaikka Lumon kirjastossa

Vantaan Valo

Vantaan Valo toimi hankkeessa vuosina 2011 - 2013. Valo osallistui hankkeen liikuteltavan tilan suunnitteluun ja käytännössä liikuteltavien tilojen verhoja ompelutettiin Vantaan Valon työpajassa. Valon oma pilotti tehtiin yhteistyössä Laurean opiskelijoiden kanssa. Niissä rakennettiin haastattelujen pohjalta kolme työelämän muutosta kuvaavaa moniaistista tilaa. Tilojen tavoitteena oli herätellä keskustelua työelämän muuntuneista osaamistarpeista ja sen vaikutuksesta työpajalaisten omaan elämään ja työuraan. Tilat rakennettiin Vantaan Valon tiloihin ja niissä vieraili kaikki Valon työpajalaiset.

Lapin maakuntamuseo

Lapin maakuntamuseo on projektissa kehittänyt ulospäin suuntautuvaa toimintaansa ja luonut ja vahvistanut kontakteja toimialueen väestöön. Museon tarkoituksena on ollut kehittää ja syventää museotyöhön liittyvää muistitiedon keräystä vuorovaikutteisella ja innovatiivisella tavalla. Moniaistista, intiimiä ja inspiroivaa muistelutilaa on hyödynnetty sekä museon sisällä että erityisesti ulkopuolella: näin on voitu tavoittaa asiakasryhmiä, joille museon palveluiden käyttäminen olisi muuten vaikeaa.

Lapin maakuntamuseo aloitti jo vuonna 2010 ikäihmisille tarkoitettujen muistelukerhojen yhteistyössä Rovaniemen seurakunnan Helmikammarin kanssa. Muistelukerhojen ajatus on keskustelu, muistojen yhdessä jakaminen ja yhteisöllisyyden sekä hyvinvoinnin edistäminen. Jokaisella kerralla oli teema, johon oli valittu moniaistista materiaalia ja työpajametodeja muistojen herättäjiksi. Tätä työskentelytapaa museo halusi kehittää projektissa. Haluttiin luoda siirrettävä kokonaisvaltainen konsepti; museon ulkopuolelle jalkautuva moniaistinen muistelutila. Tilassa kudelma ääniä, värejä, kuvia, hajuja, kosketeltavia esineitä ja yleensä kokonaisvaltaista elämystä auttaisi vieraita muistamaan ja keskustelemaan luontevasti.

Projektissa haluttiin osoittaa, että muistitiedolla on museolle laaja merkitys. Siitä rakentuu tietyn alueen tai ihmisryhmän yhteinen kulttuurinen omaisuus. Museo voi osallistua muistitiedon jakamiseen muistelijoiden kesken ja auttaa ihmisiä kollektiivisessa muistelemisessa. Tällöin yhdistyvät eri muistitiedon funktiot; museon tallennustyö ja yhteisön hyvinvointi. On myös mielenkiintoista tarkastella muistojen jakamista vastavuoroisen oppimisen näkökulmasta.

Projektissa toteutettiin saunomiseen liittyvä siirrettävä muistelutila. Sisällön konseptin suunnitteli Lapin

maakuntamuseon amanuessi ja tilasuunnittelusta ja toteutuksesta vastasi Lapin yliopiston taiteidentiedekunnan opiskelija osana tilasuunnittelun maisteriohjelman opintojaan.

Moniaistisen tilan käytössä tärkeää olivat teltassa läsnä olevat työntekijät, jotka kuuntelivat, keskustelivat ja huolehtivat vieraista. He myös tekivät muistiinpanoja, sillä tilan yksi funktio museolle oli muistitiedon kerääminen valitusta aiheesta.

Telttatila suunniteltiin ja rakennettiin 2012, ja kiertue toteutettiin keväällä 2013. Suunnitelman mukaisesti vierailtiin ikäihmisten luona Rovaniemen alueella. Tila oli lisäksi viikon ajan esillä museon perusnäyttelytilassa Arktikumissa.

Telttatilaan mahtui kerrallaan 5-7 vierasta, jolloin myös vastavuoroinen keskustelu oli mahdollista. Vieraat viipyivät noin 10-30 minuuttia riippuen keskustelun määrästä ja omasta innostuksestaan. Yhteensä tilassa vieraili eri kohteissa 227 henkilöä. Lapin maakuntamuseon henkilökunnasta vierailukerroilla oli mukana aina kaksi työntekijää. Museo sai vierailuista kahdenlaista hyötyä; saunomiseen liittyvää muistitietoa kertyi runsaasti ja muisteluhetket tukivat vieraiden hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja virkistymistä huomattavasti.

Moniaistisen tilan käyttöä tullaan jatkamaan ja muistelutyön uusia metodeja edelleen kehittämään. Projektin kokonaisyöty museolle on ollut myös sujuva ja mielekäs tiedonjakoaminen moniaistisuudesta hankkeen muiden osatoimijoiden kanssa. Tämä yhteistyöverkko on jatkossakin käytössä.

Noora Hattunen on tehnyt tilasuunnittelusta opinnäytetyön Liikuteltavan moniaistisenmuistelutilan suunnittelu ja toteutus (FTES 6016 Syventävä tutkimus- ja tuotekehitysprojekti, Noora Hattunen, Lapin Yliopisto, 2012).

Päivälehden museo

Päivälehden museo teki yhteistyötä Lumon kirjaston kanssa. Pilotissa kerättiin paikallishistoriallista tietoa Korsosta moniaistisessa tilassa haastattelu- ja työpajamenetelmiä käyttäen. Haastateltavat ovat Korso-seuran jäseniä. Muisto- ja stimuloivana aineistona käytettiin uutisia ja uutiskuvia eri vuosikymmeniltä. Tarkoituksena oli paitsi kerätä tietoa, myös vahvistaa korsolaista paikallisidentiteettiä ja löytää yhteys maailman historian suurten tapahtumien ja omien henkilökohtaisten muistojen välillä.

Päivälehden museo litteroi aineiston ja työsti niistä Korso-aiheisen näytelmän, joka esitettiin Korsossa huhtikuussa 2013.

Kuva 10 Liikuteltava saunatila toimi muistelupaikkana niin museossa kuin sen ulkopuolellakin

TULOKSET

Yhteiset

Hankkeen aikana toteutetut pilotit osoittivat, että Aistien-tila mukautuu hyvin erilaisiin tavoitteisiin ja soveltuu siten erilaisten kohderyhmien käyttöön.

Aistien-menetelmä ja tila, jota projektissa yhdessä kehitettiin, on innovaatio, joka soveltuu hyvin moneen eri toimintaympäristöön. Aistien-menetelmä on vapaasti hyödynnettävissä oppimisen, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden edistämiseen. Hankkeessa luodut toimintamallit pyrkivät olemaan niin väljät, että erilaiset toimijat voivat niitä soveltaa. Hyvät käytännöt on dokumentoitu konkreettisesti pilottiraportteihin ja tuotekuvauksiin, jotka ovat luettavissa hankkeen verkkosivuilla. Myös menetelmäopas ja artikkeli-kokoelma sisältävät kuvauksia hyvistä käytännöistä.

Aistien-menetelmä soveltuu hyvin monikulttuurisuus-opetukseen. Sekä opiskelijat että yhteistyökumppanit ovat todenneet, että prosessissa opitaan molempien osapuolten taustasta ja kulttuurista. Aistien-tila on myös erinomainen kielenopetuksen elämyksellinen ja innostava ympäristö. Aistien-menetelmä toimii voimaannuttamisen sekä identiteettineuvottelun välineenä. Aistien-tila toimii hyvinvoinnin lisääjänä. Esimerkiksi luontoympäristö, jossa voi hetken huilata kesken opiskelun tai työnteon parantaa ihmisten keskittymistä ja voimaantumista.

Yhteisöllisyyden ja yhteistyön vahvistamiseksi muodostui Aistien-menetelmän prosessimalli, jota voidaan toteuttaa eri yhteisöjen kanssa työskenneltäessä.

Aistien-tila fyysisenä tilana, niin sanottuna tyhjänä tilana on myös sellaisenaan innovaatio, jota erilaiset toimijat voivat hyödyntää joko kiinteänä tai liikuteltavana tilana. Aistien-tilan mallit ovat nähtävissä www.aistienmenetelma.net sivuilla.

Hankkeen yhteistyöverkosto toimi erinomaisesti ja löydettyjä hyviä käytänteitä moniaistisuudesta ja oppimisesta jaettiin säännöllisesti. Hanketyön aikana Aistien-menetelmän ympärille kehittyi erilaisia moniammatillisia valtakunnallisia ja paikallisia yhteistyöverkostoja. Nämä yhteistyöverkostot jatkavat toimintaansa ja mahdollistavat avoimien oppimisympäristöjen kehittämisen jatkossa.

Kuva 11 Hankkeen aikana erilaisia Aistien-tiloja on rakennettu valtavasti.

Koulutusseminaarien kautta Aistien-menetelmä levitettiin myös valtakunnallisesti uusien toimijoiden käyttöön. Hankkeen aikana mallinnettiin Aistien-tilan teknisiä toteutuksia sekä tehtiin www.aistienmenetelma.net-verkkosivusto ja menetelmäopas Aistien-menetelmän käyttäjille.

Aistien-menetelmän käytöstä eri kohderyhmien kanssa kirjoitettiin artikkelikokoelma ”Aistien-menetelmällä oivalluksia oppimiseen ja kohtaamiseen”, joka julkaistiin helmikuussa 2015. Hankkeen toimijat kertovat yhteensä 15 artikkelissa, miten menetelmää on sovellettu eri toimintaympäristöissä. Artikkelit kuvaavat, miten menetelmää on käytetty oppimisen, yhteisöjen kehittämisen, voimaannuttamisen ja vaikuttamisen välineenä.

Laurea

Laurean keskeisenä kohderyhmänä olivat opiskelijat, joille haluttiin antaa monikulttuurisia valmiuksia. Suurin osa opiskelijoista koki monikulttuuristen valmiuksiensa sekä hankevalmiuksiensa kehittyneen toimiessaan hankkeessa. Laurean opiskelijoita osallistui hankkeeseen tavoitteiden mukaisesti.

Laurea-ammattikorkeakoulun kehittäminen avoimena oppimisympäristönä onnistui. Hankkeen aikana moniaistisessa tilassa toimi opiskelijoiden kanssa monia Laurean ulkopuolisia toimijoita, mm. Aikuisopiston maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Myös aikuisopiston opiskelijoilta saatiin hyvää palautetta siitä, että he saivat kokemusta suomalaisten kanssa työskentelystä, sekä kuva omasta kulttuurista että toisaalta mahdollisuus käyttää suomen kieltä olivat positiivisia oppimiskokemuksia.

Hankkeen aikana opiskelijoille mahdollistui erilaisia yhteistyöverkostoja työskennellä Aistien-menetelmällä. Aistien-menetelmään opiskelijat perehtyivät jo ensimmäisenä vuonna lyhyessä projektissa. Pitemmälle edistyneet opiskelijat kehittivät menetelmää edelleen ja sovelsivat sitä erilaisten asiakasryhmien kanssa. Liikuteltavaa Aistien-tilaa toimi kohtaamisen edistäjänä ja avoimena oppimisympäristönä kirjastoissa, erilaisissa tapahtumissa, asukastaloilla ja kouluilla, päiväkodeissa sekä terveyskeskuksissa. Opiskelijalähtöinen innovaatio oli viedä liikuteltava Aistien-tila lastensuojelulaitokseen, missä menetelmää voitiin käyttää sosiaalisen kuntoutuksen välineenä. Myös alueelliset yhteistyökumppanit pyysivät Laurean opiskelijoita yhteistyöhön ja tilaa käytettiin mm. seurakunnan historian kertomiseen, Vantaan Valossa työelämän muutosten näkyväksi tekemiseen ja somalialaisten naisten kokoontumispaikkana asukastalolla. Näin ollen hankkeen aikana Aistien-menetelmän ympärille koostui laaja alueellinen toimijaverkosto, joiden kanssa opiskelijat voivat jatkaa menetelmän käyttöä edelleen.

Hankkeessa rakennetut tilat ovat olleet avoimia kaikille. Vaikka Laurean pilotin varsinaisena kohderyhmänä ovat olleet opiskelijat, heidän toimintansa on samalla voimaannuttanut ja valtaistanut maahanmuuttajia sekä muita syrjäytymisvaarassa olevia ihmisiä. Erilaiset tilat ovat tehneet näkyväksi mm. maahanmuuttajia ja muita vähemmistöjä. Asiakkaille on ollut tärkeä kokemus, että heidän taustaansa ja ajatuksiaan on kuunneltu ja heidän kanssaan työskennelty tasavertaisesti. Erityisen tärkeitä on ollut, että tätä kautta asiakkaille on ollut mahdollisuus muokata julkista tilaa ja tehdä sitä oman näköisekseen. Tätä kautta hanke on onnistunut myös välillisten kohderyhmien hyvinvoinnin edistämisessä.

Kuva 12 Laurean luokkatila on toiminut toiminnallisena oppimisympäristönä

Hämeen Kylät ry

Osahankkeelle asetetut tavoitteet saavutettiin erittäin hyvin, ne ylitettiin: pilotit toteutuivat ja niiden aikana rakennettiin useita avoimia oppimisympäristöjä (Aistien-tiloja) ja menetelmää kehitettiin ja testattiin monipuolisesti eri toimintoissa ja kohderyhmien kanssa. Jatkovuosi 2014 antoi mahdollisuuden uusiin kokeiluihin ja jatkokehittelyyn. Jatkoaika oli siis hyväksi menetelmän kehittämiseksi levittämisen lisäksi.

Kylätoimijat innostuivat Aistien-menetelmästä, mikä näkyi runsaina kokeiluina ja laajana tekijäjoukkona. Hankkeen aikana Aistien-menetelmällä tavoitettiin uusia toimijoita kylä- ja yhdistystoiminnan kentältä ja luotiin verkostoja paikallisten toimijoiden kesken. Yhdistysten ja kylien vapaaehtoiset innostuivat hyvin mukaan menetelmän kehittämiseen ja käyttämiseen. Paikalliset verkostot rakentuivat tarpeeseen ja yhteistyö sujui kokonaisuudessaan hyvin.

Tilojen tekemisen ja auki pidon kautta saatiin aikaan keskustelua ja tutustumista asukkaiden ja toimijoiden kesken sekä innostusta kylätoimintaan kuten olikin tavoitteena. Menetelmällä tavoitettiin tapahtumiin osallistujia ja tilaan poikkeajia joista osa kiinnostui yhdistysten toiminnasta ja oivalsi oman toiminnan merkityksen: mitä itse voin tehdä,

kuinka itse voin vaikuttaa asioihin. Aistien-tilat toivat esille myös uutta tietoa ja oivalluksia. Tilat synnyttivät aikaan monipuolisia ja merkityksellisiä kohtaamisia eri-ikäisten uusien ja vanhojen kyläläisten kesken yhteisöllisyyttä vahvistaen.

Aistien-tilojen rakentaminen tuotti hyvinvointia myös tekijöilleen. Aiheet ja toteutus oli lähtöisin tekijöistä itsestään, aiheet olivat tekijöitä puhuttavia. Aistien-tila tarjosi rennon ympäristön kohtaamiseen ja keskustelulle. Tilojen tekeminen kokosi kyläläisiä yhteen. Muistelua, tarinoitua ja kohtaamista syntyi paljon.

Menetelmä opittiin ja se jäi elämään pilottikylille varsinaisen pilottitoiminnan jälkeen (Sajaniemi, Letku, Hauho). Niin pilottiohjaajat, vapaaehtoiset, Hämeen Kylät ry:n työntekijät kuin yhteistyökumppanit oppivat menetelmän käytön ja voivat sitä hyödyntää jatkossa. Liikuteltava rakenne ja laitteet mahdollistavat uusien tilojen rakentamisen Kanta-Hämeen alueelle.

Aistien-tilasta muodostui kyläsuunnitteluun ja yhteisöjen kanssa työskentelyyn uusi ja nykyaikainen menetelmä (tulevaisuustupa ja tulevaisuustila), joka mallinnettiin ja tuotettiin. Menetelmää voidaan hyvin hyödyntää jatkossa.

Kuva 13 Hämeen kylien tulevaisuustupa osoittautui työmenetelmäksi kylille

Vapaaehtoisten osallistuminen ja sitoutuminen oman kylän-
sä toimintaan ja kehittämiseen vahvistui tilan rakentamisen
ja esittelemisen kautta.

Myös vapaaehtoistoimijoiden hyvinvoinnin lisäämiseksi
kehitetystä Kyläkipinästä muodostui selkeä ryhmämuo-
toinen toimintamalli. Yhteisöllisyyden ja yhteistyön vah-
vistamiseksi muodostui Aistien-tilasta prosessimalli, jota
voidaan toteuttaa eri yhteisöjen kanssa työskenneltäessä.
Toiminnassa painottui erityisesti tilojen suunnittelu, ide-
ointi, rakentaminen, ja aukipitäminen toteutettiin osallista-
vasti. Koko prosessiin saatiin vapaaehtoisia, jotka innostivat
mukaan myös muita.

Liikuteltavan Aistien-tilan osalta kehitettiin myös hyvin
toimiva tekninen ratkaisu, jota voidaan soveltaa eriaiheista
tehtäviin Aistien-tiloihin. Se soveltuu pystytettäväksi hyvin

erilaisiin paikkoihin ja on sopiva maakuntatasolla toimivaan
kyläverkostoon.

Kylätoiminta ja Hämeen Kylät ry saivat näkyvyyttä valtakun-
nallisessa Aistien- ja Aktiivi-verkostossa sekä menetelmän
levittämisen yhteydessä. Valtakunnallista verkostoa voidaan
hyödyntää kenties myös jatkossa.

Hankkeen kautta on opittu mallia valtakunnallisen verkos-
tomaisen hankkeen toteuttamisesta ja hallinnoinnista.

Jyräskölän Setlementti

Heinolan kansalaisopiston osalta tavoitteet saavutettiin
ja ylitettiin, tuloksena oli 26 toteutettua erilaista tilaa.
Yhteistyöverkostoon kuului useita kymmeniä henkilöitä
eri organisaatioista ympäri Suomen. Tiloja toteutettiin eri

Kuva 14 Lumon kirjastoon rakennettiin Aistien-tila asiakkaiden käyttöön

vuodenajoille sopivissa sykleissä. Tilat herättelivät ja puhuteltivat ihmisiä eritavoin. Esimerkiksi kielikahvilat saivat ihmiset tuntemaan olonsa kuin vieraassa maassa konsanaan. Muistot kesältä saivat ihmiset herkästymään.

Heinolan kansalaisopistossa tullaan hyödyntämään jatkosakin vapaaehtoistyön tarinoita sekä vanhojen, että uusien vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Myös ”tontunmökki” jää lasten ja lastenmielisten käyttöön satujen kuuntelemispaikana. Luontotilaa ja sen materiaaleja tullaan hyödyntämään mm. maahanmuuttaja-koulutuksissa.

Vantaan kaupunki/ Lumon kirjasto

Hankkeessa kehitetty Aistien-menetelmä tarjoaa uusia mahdollisuuksia sekä kirjaston toiminnan rikastamiseen että uusiin kirjastoelämyksiin asiakkaille. Koska Lumon kirjasto on yleinen kirjasto, se tavoittaa helposti ihmisiä eri kohderyhmistä.

Lumon piloteissa toteutui monenlaisia kohtaamisia ja moniaistisen tilan mahdollisuudet ja rajat selkeytyivät. Menetelmä jalkautui hyvin julkiseen, avoimeen tilaan ja toteutuneet tilat tavoittivat ihmisiä, joita ei olisi voitu esim. Laurean tiloissa tavoittaa. Yhteistyöverkostot paranivat ja kirjasto kykenee nykyään hyödyntämään sekä paikallisia verkostoja että hankeverkosta laajemmin.

Kiinteä tila, joka on hankkeen myötä varustettu helposti muunneltavaksi moniaistiseksi tilaksi, on otettu vastaan hyvin. Se on ahkerassa ja monipuolisessa käytössä. Tila on viihtyisä ja se mahdollistaa irtautumisen kirjaston ja Korson arjesta ilman suuria ponnisteluja.

Lumossa luotiin kaksi monistettavissa olevaa konseptia. Niitä voidaan hyödyntää kirjastoissa, museoissa, kouluissa, päiväkodeissa tai vanhainkodeissa. Toinen tiloista on

yhteisöllinen muistelutila, jossa voidaan keskittyä esim. paikallishistoriaan, tiettyyn historian käännekohtaan tai ilmiöön, joka on koskettanut laajaa ihmisryhmää tai tiettyä sidosryhmää. Toinen tiloista on fantasiatila, jossa voidaan järjestää esim. teemaan liittyviä satutunteja tai ne voivat toimia avoimina rentoutustiloina. Konseptit löytyvät www.aistienmenetelmä.net -sivustolta sekä [kirjastot.fi](http://www.kirjastot.fi) -sivuston Tapahtumapankista (<http://www.kirjastot.fi/fi/tapahtumapankki/>).

Lapin maakuntamuseo ja Päivälehdien museo

Projektilla saavutettiin hyvin ne tavoitteet, jotka sille oli asetettu. Lapin maakuntamuseo jalkautui ja vei toimintaa ja palveluja Rovaniemen alueella eri paikkoihin. Moniaistisen tilan käyttö kehitti kollektiivisen muistelutyön metodeja siten, että ne ovat kiinnostaneet myös mm. Turun yliopiston tutkijoita.

Projektilla oli ensisijaisesti merkitystä ikäihmisille (miehet ja naiset), mutta muistelutyön metodien kehittämisellä moniaistisesti oli vaikutusta myös palvelukotien henkilökunnalle sekä kotien asukkaiden omaisille. Projektilla oli merkitystä museon henkilökunnalle ja museon yhteistyötahoille (erityisesti Lapin yliopisto, Rovaniemen seurakunta).

Lapin maakuntamuseon ja Päivälehdien museon näkökulmista osallistavan, keskusteleavan ja vastavuoroisen muistelutyön metodien kehittäminen on museoalalla innovatiivista. Aistien-menetelmän osallistavuuden ja interaktiivisuuden myötä asiakkaat saadaan uudella ja mielekkäällä tavalla tekemiseen mukaan; perinteistä museo-opastuksesta on kehitetty vuorovaikutteinen versio, jossa asiakkaat ovat paitsi kuulijoita, myös museolle tärkeää tietoa antavia informantteja.

Moniaistisuus ja siirrettävä telttatila ovat myös erityisesti tässä konseptissa innovatiivisia.

JULKISUUS JA TIEDOTTAMINEN

Hankkeessa on toteutettu aktiivista tiedottamista mm. www-sivujen ja sähköpostin kautta. Säännöllinen ja riittävän usein tapahtuva tiedotus on tehnyt hanketta tutuksi yhteistyöverkostoille. Tunnettavuus helpottaa tiedotusta ja menetelmän levittämistä jatkossa.

Hankkeesta tehtiin esite, jota painettiin yhteensä 1 200 kpl. Tämän lisäksi hankkeen www-sivuista ja www.aistienmenetelma.net -sivuista on tehty käyntikortti, jota painettiin yhteensä 1 000 kpl.

Vuoden 2012 aikana pidettiin kolme alueellista seminaaria Heinolassa, Rovaniemellä sekä Vantaalla. Valtakunnallisia koulutustilaisuuksia hankkeella on ollut yhteensä neljä vuonna 2013, joista kaksi on pidetty Tikkurilan Laureassa (9.4.2013 ja 21.11.2013), yksi Hämeen ammattikorkeakoululla Hämeenlinnassa (25.4.2013) ja yksi Helsingissä Päivälehdessä museon tiloissa (16.9.2013). Yhteensä näihin osallistui 192 henkeä.

Hankkeen loppuseminaari järjestettiin 9.10.2014 Tikkurilan Laureassa.

Keväällä 2014 järjestettiin virtuaalikoulutusten sarja 1.4., 8.4. ja 15.4., joihin osallistui noin 70 ihmistä. Koulutukset on nauhoitettu ja kuunneltavissa <https://www.laurea.fi/tiedotteet/Sivut/Elämyksiä-ja-oivalluksia-Aistien-menetelmällä-verkkoluentasarjan-nauhoitteet-nyt-kuunneltavissa!.aspx>

Lisäksi hanketta on esitelty lukuisissa erilaisissa seminaareissa ja tapahtumissa, kuten ITK-päivillä Hämeenlinnassa

vuosina 2012 - 2014 yhteistyössä Aktiivi-verkoston kanssa. Educa-messuilla Helsingin Messukeskuksessa 24.-25.1.2014 hankkeella oli oma messuosasto. Hanke on ollut esillä noin 10 valtakunnallisessa tapahtumassa sekä kolmessa kansainvälisessä seminaarissa. Esimerkiksi Iceri2014-seminaarissa 17.-19.11.2014 pidetyistä esityksistä julkaistiin myös artikkelit, jotka löytyvät hankkeen www-sivuilla. Lisäksi osatoteuttajat esittelivät hanketta ja menetelmää omissa koulutustilaisuuksissa.

Hankkeen virallisilla www-sivuilla (www.laurea.fi/hankkeet/aistien) tiedotettiin hankeorganisaatiosta, hankkeen tapahtumista ja hankkeen tuloksista. Muun muassa kaikki osatoteuttajien kirjoittamat pilottiraportit julkaistiin sivuilla. Sivulla julkaistiin myös hankkeessa tehty tuotepaketit. Kirjallisten tuotepakettien lisäksi menetelmän käytöstä tehtiin kaksi kuvausta digitarina-muotoon videoksi (tulevaisuustupa ja Tanssit Untulassa), jotka käännettiin myös englanniksi.

Hankkeen menetelmäopasta painettiin kolme eri painosta 450 kappaletta ja se on nähtävissä hankkeen www-sivuilla.

Artikkelikokoelmaa painettiin 200 kappaletta ja se on luettavissa sähköisesti menetelmäsivuilla.

Aistien-menetelmän sivustolla (www.aistienmenetelma.net) kerrotaan enemmän Aistien-menetelmästä. Sivut on käännetty myös englanniksi.

Keskustelun ja verkostoitumisen jatkumiseksi Aistien-menetelmälle perustettiin oma sivu Facebookiin: www.facebook.com/aistienmenetelma

Koko hankkeen ajan pidettiin blogia <http://aistien.blogspot.fi/>, jossa vuosina 2012 - 2014 kirjoitettiin yhteensä 43 blogikirjoitusta. Blogiin kirjoittivat hankkeen toteuttamiseen osallistuneet henkilöt. Yhteensä sivuja oli katsottu 4.2.2015 mennessä 5 097 kertaa.

Lisäksi hankkeesta on tiedotettu osatoteuttajien sivuilla (www.hameenkylat.net, www.facebook.com/hameenkylat, www.helmet.fi -sivustolla, Jyränkölän Setlementin/Heinolan kansalaisopiston Facebook -sivuilla ja Lapin maakuntamuuseon Facebook-sivuilla).

Hankkeen toiminnasta tiedotettiin myös sähköpostitse verkostossa toimineiden toteuttajien toimesta.

Kuva 15 Menetelmän leviämiseen kannalta tärkeitä olivat myös henkilökohtaiset kohtaamiset

TOIMINNAN JATKUVUUS

Oli ilo huomata hankkeen loppuvaiheessa, että Aistien-menetelmä jää elämään sekä hankkeen toimijoiden arkeen sekä laajemminkin uusien toimijoiden käyttöön. Toiminta jatkuu sekä hankkeen aikana kehitettyinä toimintamuotoina että uusina sovellutuksina.

Laureassa Aistien-luokkatila jatkaa hankkeen jälkeen opetus- ja projektikäytössä. Siellä järjestetään jatkuvasti kielenopetusta, erilaisia ohjauksia ja opiskelijat rakentavat Aistien-tiloja osana opintojaksojaan. Aistien-tilan opetusmenetelmäkäyttöä kehitetään jatkossa Laurean kansainvälisessä kumppaniverkostossa.

Tulevaisuustupa jää yhdeksi kyläsuunnittelun menetelmäksi Hämeen Kylien toimintaan. Menetelmä on molempien yhdistyksen työntekijöiden hallussa ja siten käytettävissä myös jatkossa. Menetelmä on mallinnettu ja siitä tehtyjen tuotepakettien avulla menetelmä on hyvin opittavissa ja otettavissa käyttöön eri organisaatioiden toimesta. Hämeen Kylien osalta kohderyhmänä olivat pääasiassa vapaaehtois- pohjalta toimineet kylien eri-ikäiset asukkaat. Riittäväällä ohjaamisella menetelmä sopii hyvin yhdistys- ja vapaaehtoistoiminnan kentälle. Se näyttäisi myös soveltuvan yhteistyöhön eri organisaatioiden välille.

Lapin maakuntamuseossa liikuteltavan moniaistisen tilan runkoa tullaan edelleen käyttämään. Tilan sisältö vaihtelee, mutta käyttökonsepti pysyy samana. Moniaistisen telttatilan toteuttamisesta sekä koulussa, päiväkodissa että vanhainkodissa on suunnitelmia ja kontakteja Rovaniemen alueen toimijoiden kanssa.

Lumon moniaistinen tila on ahkerasti kirjaston omassa käytössä jo nyt. Tilan hallinnointi on nykyisin täysin kirjastolla, joten sen varaaminen yhteisöllisiin tai yhteistyökumppaneiden moniaistisiin projekteihin on helpompaa kuin ennen hanketta. Hankkeen myötä tiivistyneet suhteet mm. Laureaan tuovat varmasti edelleen erilaisia opiskelijoiden moniaistisia tiloja piipahtamaan Lumoon. Lisäksi kouluyhteistyössä on vireillä suunnitelma tilan hyödyntämisessä mm. historian opiskelussa.

Aistien-menetelmä jää elämään hankkeen jälkeen hankkeessa mukana olleiden organisaatioiden lisäksi muissa toimintaympäristöissä. Jo hankkeen aikana toimintamalli levisi mm. Suomen Punaisen Ristin vaikuttamistyöhön, Helsingin yliopiston kotitalousopettajakoulutuksen käyttöön ja Porvoon monikulttuurisuusyhdistykseen.

Hankkeen aikana järjestettiin koulutuksia kohdennetusti erilaisille kohderyhmille. Hankkeen koulutuksiin osallistui opettajia, kirjasto- ja museoalan työntekijöitä sekä kolmannen sektorin toimijoita. Aistien-hankkeen asiantuntijoita on pyydetty kertomaan menetelmästä mm. erilaisten oppijoiden hulluille päiville, kielenopettajien koulutuspäiville sekä Laurean sisällä että Turussa sekä esimerkiksi SPR:n vapaaehtoistyöntekijöille. Kokonaisuudessaan nämä kohderyhmät saivat eväitä menetelmän tai yleisemmin elämyksellisyden, moniaistisuuden, mutta myös avointen oppimisympäristöjen käyttöön omassa työssään.

Hankkeen aikana perustettiin myös Osuuskunta Kotva, jonka perustajajäsenet ovat toimineet hankkeessa eri tavoin. Kotvan tarkoituksena on mahdollistaa menetelmän jatkuminen siten, että se markkinoi koulutusta, Aistien-menetelmän toteuttamista eri kohderyhmille sekä myös fyysisiä tiloja, jotta menetelmän leviäminen eri toimintaympäristöihin olisi mahdollista.

Uusia ideoita syntyi

Hankkeen aikana sekä toimijoilla että erilaisilla yhteistyökumppaneilla syntyi paljon uusia ajatuksia menetelmän soveltamisesta. Lyhyet pilotit osoittivat esimerkiksi, että Aistien-menetelmä olisi hyvä tapa edistää sellaisten lasten ja nuorten oppimista, jotka eivät motivoitu perinteisessä luokkaopetuksessa. Tilan nopea muokattavuus sekä

toisaalta moniaistinen havainnollistaminen tekee mahdolliseksi menetelmän käyttämisen uudenlaisen oppimisen välineenä. Hankkeen puitteissa oppimisympäristökokeilut perusopetuksessa jäivät vielä idea-asteelle, mutta toivomme, että näitä kokeiluja vielä jatketaan.

Aistien-menetelmä mahdollistaa erittäin heikolla kielitaidolla työskentelyn, joten se olisi loistava väline kotouttamiskoulutukseen.

Samoin laitoksissa ja erityisesti tilanteissa, joista ihmisillä ei ole mahdollista liikkua ulos, Aistien-menetelmää voitaisiin hyödyntää huomattavasti laajemminkin. Menetelmällä voitaisiin tuoda elämyksiä esimerkiksi sairaalan, vanhainkodin, suljetun laitoksen kuten vankilan arkeen ja tätä kautta voimaannuttaa laitosten asukkaita.

Kuva 16 Aistien-tilaa voi käyttää moneen tarkoitukseen – vaikkapa työnohjaukseen

KIRJOITTAJAT

Laurea-ammattikorkeakoulu, **Minttu Rätty** ja **Sari Sivonen**

Hämeen Kylät ry, **Heli Laurikainen**

Jyväskylän Setlementti ry/Heinolan kansalaisopisto, **Jenny Saarela** ja **Sirkka Suomi**

Lapin maakuntamuseo, **Hanna Kyläniemi**

Vantaan kaupunki, **Laura Verronen** ja **Riitta Dincay**

Helsingin Sanomain Säätiö / Päivälehdien museo, **Saila Linnahalme**

Projektipäällikkö **Minttu Rätty** toimitti raportin julkaistavaan muotoon hankkeen rahoittajalle tehdystä loppuraportista.

Minttu Rätty (toim.)

Aistien - Avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä -hanke

Loppuraportti

Aistien – Avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä -hanke (2011–2015) oli Laurea-ammattikorkeakoulun koordinoima valtakunnallinen hanke, jota rahoitti Euroopan sosiaalirahasto ja hallinnoivana viranomaisena toimi Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Hankkeen osatoteuttajina toimivat Hämeen Kylät ry, Jyräkölä Settlementti ry/ Heino-lan kansalaisopisto, Lapin maakuntamuseo, Vantaan kaupunki, Helsingin Sanomain Säätiö / Päivälehdin museo ja Metropolia-ammattikorkeakoulu.

Hankkeen aikana moniaistisuutta testattiin ja kehitettiin verkostossa erilaisissa toimintaympäristöissä oppimisen ja hyvinvoinnin edistämisen välineenä. Aistien-menetelmä soveltuu hyvin erilaisten toimijoiden ja kohderyhmien kanssa työskentelyyn niin opetus-, monikulttuurityön, kansalaistoiminnan, museoiden, kirjastojen kuin vapaan sivistystyön parissa. Loppuraportissa kuvataan sekä hankkeen yhteinen kehittämistyö että jokaisen osatoteuttajan omat pilottikokeilut.

AISTIEN.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013